

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

งานวิทยานิพนธ์นี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบถึงความสำคัญของพระธาตุอิงฮังที่มีต่อวิถีชีวิตของประชาชน แขวงสะหวันนะเขต ผู้วิจัยจึงได้กำหนดพื้นที่วิจัยและประชากรกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่วิจัย โดยงานวิจัยนี้มีชื่อว่า “ศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของพระธาตุอิงฮังที่มีต่อวิถีชีวิตของประชาชน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว” ซึ่งมีวัตถุประสงค์ ๓ ประการ คือ ๑) เพื่อศึกษาความสำคัญของพระธาตุเจดีย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา ๒) เพื่อศึกษาความเป็นมาและอิทธิพลของพระธาตุอิงฮัง แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ๓) เพื่อศึกษาวิเคราะห์ความสำคัญของพระธาตุอิงฮังที่มีต่อวิถีชีวิตของประชาชน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

งานวิทยานิพนธ์นี้มีเนื้อหาหลัก ๓ ประเด็น ประกอบด้วย ๑) ความสำคัญของพระธาตุเจดีย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา ๒) ความเป็นมาและอิทธิพลของพระธาตุอิงฮังที่มีต่อชาว แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว ๓) วิเคราะห์ความสำคัญของพระธาตุอิงฮังที่มีต่อวิถีชีวิตของประชาชนชาวสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ซึ่งมีเนื้อหาโดยสรุปเป็นรายประเด็นดังต่อไปนี้

๕.๑.๑ ความสำคัญของพระธาตุเจดีย์ตามแนวทางพระพุทธศาสนา

ความสำคัญของพระธาตุเจดีย์ตามแนวพระพุทธศาสนาพอสรุปได้ ดังนี้

พระธาตุเจดีย์ มีความหมายกว้างครอบคลุมสิ่งที่ควรบูชาสักการะทุกอย่าง สร้างขึ้นเพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ พระบรมธาตุหรืออัฐิธาตุ และสร้างขึ้นเพื่อเป็นพุทธบูชา ธรรมบูชา สังฆบูชา เพื่อให้เป็นสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา เป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของเหล่าพุทธศาสนิกชน เป็นอนุสรณ์ที่เตือนใจให้เกิดศรัทธาและกุศลธรรมอื่น ๆ การสร้างพระธาตุเจดีย์ เป็นประเพณีอีกอย่างหนึ่งของพระพุทธศาสนา และยังเป็นพุทธประสงค์ของพระพุทธเจ้า ในการสร้างพระธาตุเจดีย์นั้นไม่ได้มีเพียงในสมัยพระโคตมพุทธเจ้าเท่านั้น แต่ในสมัยพระทีปังกรพุทธเจ้าและพระพุทธานุองค์อื่น ๆ ก็นิยมสร้างพระธาตุเจดีย์เช่นกัน การสร้างพระธาตุเจดีย์ในสมัยพระโคตมพุทธเจ้านั้น หลังจากถวายพระเพลิงพระพุทธรูปเสร็จแล้ว โทณพราหมณ์ก็ได้แบ่งพระบรมสารีริกธาตุออกเป็น ๘ ส่วน โดยแจกจ่ายให้กับกษัตริย์แต่ละหัวเมืองเพื่อนำไปสักการบูชา พระธาตุเจดีย์นั้นมีอยู่ ๔ ประเภท คือ

๑) ธาตุเจดีย์ หมายถึง เจดีย์ที่สร้างขึ้นเพื่อบรรจุหรือประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุหรือพระบรมธาตุของพระพุทธเจ้า ๒) บริโกศเจดีย์ หมายถึง สังเวชนียสถานทั้ง ๔ แห่ง คือ ที่ประสูติ ตรัสรู้ แสดงพระธรรมปฐมเทศนาและปรินิพพาน ๓) ธรรมเจดีย์ หมายถึง เจดีย์ที่ประดิษฐานพระธรรม คัมภีร์ของพระพุทธเจ้า ส่วนมากได้แก่หัวใจพระพุทธศาสนา ๔) อุทเทสิกเจดีย์ หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นแต่พระพุทธเจ้า เช่น รอยพระพุทธบาท กงจักร พระแท่น ถือเป็นอุทเทสิกเจดีย์

นอกจากนี้ พุทธศาสนิกชนยังให้ความสำคัญต่อพระธาตุเจดีย์เป็นอย่างมาก เพราะถือเป็นฐานะเป็นองค์แทนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า และเชื่อว่าเป็นลักษณะของพระพุทธเจ้าทุกอย่าง มีฐานะเทียบเท่าพระพุทธเจ้า การแสดงความเคารพนับถือต่อพระธาตุเจดีย์เท่ากับการแสดงออกต่อพระพุทธเจ้า เช่น การแสดงออกถึงการระลึกถึงพระพุทธเจ้า การแสดงออกถึงการบูชาบุคคลที่ควรบูชา การแสดงออกถึงวัฒนธรรมอันดีงามของชาวพุทธ การแสดงออกถึงการนำเอาพุทธคุณและพุทธธรรมมาพัฒนาตนเอง การแสดงออกถึงการลดทิฐิมานะ การแสดงออกเหล่านี้นี้จึงสะท้อนให้เห็นว่า ชาวพุทธให้ความสำคัญต่อพระธาตุเจดีย์มาก เพราะถือว่าพระธาตุเจดีย์เป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุเป็นสังเวชนียสถาน และเป็นเครื่องอุทิศทางศาสนา ฉะนั้น การสร้างพระธาตุเจดีย์จึงถือเป็นประเพณีนิยมสำหรับชาวพุทธศาสนิกชน เมื่อพระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปถึงสถานที่ใด และประชาชนมีความเลื่อมใสศรัทธาถึงพระรัตนตรัยเป็นที่พึงระลึกแล้ว ก็จะนิยมสร้างปูชนียวัตถุ คือ พระธาตุเจดีย์ เพื่อใช้บรรจุพระบรมสารีริกธาตุขึ้นไว้ให้ประชาชนที่เป็นพุทธศาสนิกชนได้มีโอกาสสักการบูชา ณ ที่แห่งนั้นด้วย

๕.๑.๒ ความเป็นมาและอิทธิพลของพระธาตุอิงฮังที่มีต่อประชาชนแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

๑) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับบริบทพื้นที่วิจัย พอสรุปได้ ดังนี้

พระธาตุอิงฮังตั้งอยู่ที่บ้านธาตุอิงฮัง เมืองไกสอนพมวิหาน แขวงสะหวันนะเขต พระธาตุอิงฮังห่างจากตัวเมืองไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ ตามถนนสายทางหมายเลข ๙ สะหวันนะเขต - เซโน ประมาณ ๑๒ กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาเข้าไปหาพระธาตุ ประมาณ ๓ กิโลเมตร พระธาตุอิงฮังมีบริเวณพื้นที่ราบลุ่มและกว้างขวาง สูงลาดเอียงมาทางทิศตะวันออก พระธาตุอิงฮังตั้งอยู่ทางทิศใต้ของหมู่บ้านธาตุอิงฮัง มีหน่วยงานภาครัฐทั้งหมด ๕ หน่วยงาน และมีสถานที่สำคัญที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือหลายแห่ง นอกจากนี้ ยังมีพื้นที่ปลูกสร้างอาคารบ้านเรือนและเรือสวนไร่นาของชาวบ้านเป็นจำนวนมาก สภาพสังคมของชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงกับพระธาตุอิงฮัง ส่วนมากจะเป็นสังคมแบบเกษตรกร ผู้คนส่วนใหญ่ทำอาชีพเกษตรกรเป็นสังคมที่กำลังพัฒนาไปเป็นสังคมเมือง ประชาชนส่วนมากนับถือพระพุทธศาสนา โดยมีพระธาตุอิงฮังเป็นศูนย์รวมทางด้านวัฒนธรรมประเพณีและเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย มีวัฒนธรรมอันดีงามเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง

๒) ความเป็นมาของพระธาตุอิงฮัง พอสรุปได้ ดังนี้

(๑) ความเป็นมาของพระธาตุอิงฮัง

พระธาตุอิงฮังสร้างขึ้นในสมัยอาณาจักรศรีโคตรตะบองหรือโคตรบูรณ ประมาณ พ.ศ. ๔๐๐ ซึ่งอยู่ในสมัยพระเจ้าสุมิตธรรมวงศา ท่านสร้างขึ้นตามคำแนะนำของสมณทูตทางพระพุทธศาสนา ที่ได้เดินทางเข้ามาเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสุวรรณภูมิ ครั้งแรกสร้างเป็นธาตุคู่มือเมื่อสร้างเสร็จแล้ว จึงอัญเชิญพระบรมสารีริกธาตุ (กระดูกสันหลัง) ของพระพุทธเจ้า ที่อัญเชิญมาจากกรุงราชคฤห์มาประดิษฐานไว้ภายในธาตุคู่มือ เพื่อเป็นเครื่องหมายแทนสถานที่ปรินิพพานขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ที่พระองค์เสด็จปรินิพพานในป่าไม้อัง บางตำนานก็กล่าวว่าพระพุทธเจ้าได้เสด็จมาโปรดสัตว์โลก และได้รับอาราธนาให้ฉันภัตตาหารโดยการนั่งพิงต้นไม้อังในที่นั้น ต่อมาพระเจ้าสุมิตธรรมวงศาผู้ปกครองอาณาจักรศรีโคตรตะบองจึงได้สร้างพระธาตุคู่มือขึ้น เพื่อเป็นที่ระลึกถึงองค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า

(๒) จุดประสงค์ของการสร้างพระธาตุอิงฮัง

พระธาตุอิงฮังสร้างขึ้นเพื่อ เป็นเครื่องหมายแทนสถานที่เสด็จปรินิพพานของพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ป่าไม้อัง เมืองกุสินารา ที่ประเทศอินเดีย อีกนัยหนึ่งก็เพื่อเป็นการบูชาคุณของพระพุทธเจ้า เพราะพระองค์เป็นผู้ทรงคุณอันประเสริฐอย่างมาก ยากที่จะพรรณนาให้สิ้นสุดได้ และเพื่อบรรจุพระบรมสารีริกธาตุ (กระดูกสันหลังพระพุทธเจ้า) ที่อัญเชิญมาจากกรุงราชคฤห์ มาประดิษฐานไว้ภายในพระธาตุแห่งนี้ เพื่อเป็นสัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนาและเพื่อให้พุทธศาสนิกชนได้สักการบูชา

(๓) การบูรณะขององค์พระธาตุอิงฮัง

พระธาตุอิงฮังมีการบูรณะ ๔ สมัย คือ สมัยแรก ในระหว่างพวกเขมรโบราณแผ่อำนาจเข้ามาครอบครองดินแดนลาว สมัยที่สอง คือ สมัยสมเด็จพระไชยเชษฐาธิราช ท่านสร้างต่อเติมและทรงดัดแปลงพระธาตุอิงฮังให้เป็นเจดีย์ในทางพระพุทธศาสนา สมัยที่สาม คือ สมัยฝรั่งเศสปกครองลาว สมัยที่สี่ คือ ได้มีการดัดเปลี่ยนเสวตธวัตรยอดสุดขององค์พระธาตุจาก ๕ ชั้น เป็น ๗ ชั้น ภายใต้การนำพาของท่านเจ้าแขวงสุนทอน ประจักษ์วง และยาท่านเหลื่อม ปสนนจิตโต

(๔) รูปแบบศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมขององค์พระธาตุอิงฮัง

พระธาตุอิงฮังเป็นศิลปะแบบศาสนาพราหมณ์ผสมพระพุทธศาสนา โดยองค์พระธาตุประกอบด้วยฐาน ๓ ชั้น ลดหลั่นกันเป็นลำดับ ฐานล่างและฐานกลางเป็นศิลปะดั้งเดิม สมัยอาณาจักรศรีโคตรตะบองและอาณาจักรเขมร ฐานบนและยอดสถูปเป็นศิลปะสมัยล้านช้าง อันเป็นสถาปัตยกรรมทรงสูงแบบก่ออิฐถือปูนประดับกระจก ลายปูนปั้นประดับกระเบื้องลงยาทั่วองค์พระธาตุและมีการประดับประดาด้วยองค์ประกอบทางพุทธศิลป์ ซึ่งล้วนมีความหมายตามหลักธรรม

ในทางพุทธศาสนา โดยเฉพาะฐานองค์พระธาตุที่ซ้อนกัน มีลักษณะเป็นสถาปัตยกรรมทรงสี่เหลี่ยมลดหลั่นกัน ๓ ชั้น เปรียบเสมือนไตรภูมิทั้งสาม

๓) อิทธิพลของพระธาตุอิงฮังที่มีต่อวิถีชีวิตของประชาชน แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว พอสรุปได้ ดังนี้

(๑) อิทธิพลที่มีต่อพระพุทธศาสนาในประเทศลาว

พระธาตุอิงฮังเป็นปูชนียสถานที่สำคัญในทางพระพุทธศาสนาคือเป็นที่บรรจุพระบรมสารีริกธาตุ (กระดูกสันหลัง) ของพระพุทธเจ้า อีกทั้งยังเป็นโบราณคดีและปูชนียสถานที่สำคัญของพระพุทธศาสนาเป็นสถานที่ท่องเที่ยวและสถานที่เรียนรู้ทางวัฒนธรรมประเพณีเชิงพุทธอีกด้วย จึงทำให้พระพุทธศาสนามีความมั่นคงในประเทศลาว

(๒) อิทธิพลที่มีต่อประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนาในประเทศลาว

พระธาตุอิงฮังมีอิทธิพลต่อประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนาในประเทศลาวมาก เพราะผู้นำทุกยุคสมัยของชาวลาวก็ให้ความสำคัญกับพระธาตุอิงฮัง และจะนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปใช้ในการปกครองประเทศ และประชาชนก็จะนำหลักธรรมที่ปรากฏในพระธาตุอิงฮังมาใช้ในการดำเนินชีวิตโดยตลอดมา

(๓) อิทธิพลที่มีต่อด้านความเชื่อ

พระธาตุอิงฮังเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวสะหวันนะเขต ประชาชนที่มากราบองค์พระธาตุเชื่อว่า ถ้าได้มาขอพรจากองค์พระธาตุแล้วทำให้รู้สึกสบายใจ ทำให้เกิดแรงจูงใจในการทำมาหากิน และยังเชื่อว่าถ้าได้มาขอพรจากองค์พระธาตุอิงฮังแล้วจะทำให้ชีวิตของตนเองนั้นดีขึ้น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องหน้าที่การงานหรือเรื่องความรัก รวมทั้งเรื่องอาชีพการงานด้วย นอกจากนี้ ยังเชื่อว่าการได้กราบสักการะองค์พระธาตุอิงฮังจะทำให้ทำมาค้าขายได้กำไร และไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบ ไม่ถูกรอบทำร้าย เพราะมีความเชื่อที่ว่าพระพุทธรูปเจ้าเสด็จมาพิงต้นไม้นชนิดนี้

(๔) อิทธิพลที่มีต่อด้านวิถีชีวิต

ประชาชนชาวสะหวันนะเขต ไม่ว่าจะจัดงานมงคลหรืออวมงคลก็ต้องไปบอกกล่าวต่อองค์ธาตุ พระธาตุอิงฮังยังเป็นสถานที่ท่องเที่ยวของผู้ที่สนใจในลักษณะของการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับพระพุทธศาสนากับประวัติศาสตร์ และความเป็นเอกลักษณ์ องค์ความรู้เป็นเครื่องดึงดูดจิตใจของประชาชนชาวสะหวันนะเขต เพราะฉะนั้น ประชาชนจึงมีความผูกพันมีความใกล้ชิดต่อองค์พระธาตุอิงฮังเป็นอย่างมาก โดยมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับพระธาตุอิงฮังมาตั้งแต่เกิด

(๕) อิทธิพลที่มีต่อด้านวัฒนธรรมประเพณี

พระธาตุอิงฮังมีอิทธิพลต่อประชาชนชาวแขวงสะหวันนะเขตในด้านวัฒนธรรมประเพณีเป็นอย่างมาก ซึ่งจะเห็นได้จากการจัดงานบุญประเพณีต่างๆ เช่น งานบุญเฉลิมฉลององค์พระธาตุที่จัดขึ้นในเดือนธันวาคมของทุก ๆ ปี ประชาชนที่เข้ามากราบสักการบูชาองค์พระธาตุนั้นจะมี

วัฒนธรรมประเพณีการแต่งกายเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง เช่น ถ้าเป็นสุภาพสตรีก็จะใส่ผ้าถุง ถ้าเป็นสุภาพบุรุษก็จะแต่งตัวสุภาพเรียบร้อย เพื่อแสดงถึงความเคารพต่อองค์พระธาตุและบ่งบอกถึงวัฒนธรรมอันดีงาม ซึ่งสิ่งนี้ก็จะเป็นการสร้างคุณค่าทางด้านจิตใจ โดยมีพระธาตุเป็นศูนย์กลางของวัฒนธรรม ประเพณีต่างๆ และส่งเสริมความสามัคคีให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนในสังคม อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมและรักษาเอกลักษณ์ที่ดีงาม เป็นการรักษาวัฒนธรรมประเพณีให้คงอยู่ต่อไป

(๖) อิทธิพลที่มีต่อด้านจิตใจ

พระธาตุอิงฮังมีอิทธิพลต่อประชาชนแขวงสะหวันนะเขตทางด้านจิตใจเป็นอย่างมาก เพราะประชาชนจะมีความรักและหวงแหนต่อองค์พระธาตุมาก ไม่ว่าประเทศจะตกอยู่ภายใต้การปกครองของใครก็ตาม ประชาชนก็จะช่วยกันปกป้องคุ้มครองไม่ให้ใครเข้ามาทำสิ่งที่ไม่ดีไม่งามต่อองค์พระธาตุได้ ซึ่งจะมีความผูกพันอย่างซาบซึ้งต่อองค์พระธาตุอิงฮัง ไม่ว่าจะเดินทางไป ณ แห่งไหนตำบลใดก็จะระลึกถึงองค์พระธาตุอยู่เสมอ เพื่อขอให้ท่านปกป้องคุ้มครองไม่ให้เกิดอันตรายใดๆ

(๗) อิทธิพลที่มีต่อด้านปัญญา

พระธาตุอิงฮังเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ไม่ว่าจะเป็นประวัติความเป็นมาขององค์พระธาตุหรือจะเป็นประวัติศาสตร์ชาติลาว พระธาตุอิงฮังยังเป็นสถานที่ศึกษาทางศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมแบบผสมผสานคือ ศาสนาพราหมณ์ – ฮินดูผสมผสานพุทธศาสนา โดยมีการสร้างมาหลายยุคหลายสมัยและสุดท้ายก็ถูกดัดแปลงมาเป็นศิลปะแบบพุทธ ซึ่งรอบองค์พระธาตุจะเป็นสถาปัตยกรรมแบบพุทธ ซึ่งล้วนมีความหมายตามหลักธรรมในทางพุทธศาสนา ดังนั้น จึงถือได้ว่าพระธาตุอิงฮังเป็นแหล่งเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างสติปัญญาอย่างแท้จริง

๕.๑.๓ วิเคราะห์ความสำคัญของพระธาตุอิงฮังที่มีต่อวิถีชีวิตของประชาชนแขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐ ประชาธิปไตย ประชาชนลาว

๑) ทางด้านกายภาพ (กายภาพนา) พอสรุปได้ ดังนี้

การดูแลรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรอบองค์พระธาตุอิงฮังทางหน่วยงานภาครัฐและประชาชนในชุมชนหมู่บ้านธาตุอิงฮังได้ช่วยกันดูแลรักษาโดยการแบ่งหน้าที่กัน เช่น มีเจ้าหน้าที่ทำความสะอาด เจ้าหน้าที่จัดสรรความเป็นระเบียบเรียบร้อยและฝ่ายประชาสัมพันธ์เพื่อให้ประชาชนหรือนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่เข้ามากราบสักการะองค์พระธาตุได้ช่วยกันดูแลรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมช่วยกัน นอกจากนี้ ยังได้มีการปลูกต้นไม้รอบล้อมองค์พระธาตุ เพื่อให้ปรับบรรยากาศและช่วยลดมลภาวะทางอากาศ จัดสรรสถานที่จอดรถไว้บริเวณภายนอกองค์พระธาตุ ไม่ให้เปิดเครื่องเสียงใดๆ ภายในบริเวณรอบองค์พระธาตุเพื่อป้องกันมลภาวะทางเสียงและการจัดสรรให้มีที่นั่งชียะสำหรับชุมชน มีฝ่ายประชาสัมพันธ์เพื่อเป็นการปลูกจิตสำนึกให้แก่เยาวชนและนักท่องเที่ยวที่มากราบสักการะองค์ได้ทั้งชียะให้ถูกที่ ซึ่งในด้านสถาปัตยกรรม พระธาตุอิงฮังเป็นศาสนสถานแบบผสมผสานซึ่งมีลวดลายประดับประดาองค์พระธาตุล้วนเป็นลวดลายที่มีความหมายตามคติความเชื่อของศาสนา

พราหมณ์ผสมกับพระพุทธศาสนา โดยมีสถาปัตยกรรมและศิลปกรรมที่เป็นต้นแบบสำคัญของสถาปัตยกรรมในยุคปัจจุบัน

๒) ทางด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม (ศิลปกรรม) พอสรุปได้ ดังนี้

ประชาชนชาวแขวงสะหวันนะเขตได้ยึดถือปฏิบัติกันมาอันเป็นการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษนั่นก็คือ ประเพณี ๑๒ เดือน และยังมีประเพณีที่ปฏิบัติต่อองค์พระธาตุ เช่น การที่เข้ามาในบริเวณพระธาตุก็จะแต่งตัวสุภาพเรียบร้อย เพื่อแสดงถึงความเคารพนอบน้อมต่อองค์พระธาตุ และเมื่อจะเดินทางไป ณ ที่แห่งหนตำบลใดก็ตามต้องบอกกล่าวต่อองค์พระธาตุ ไม่ว่าจะจัดงานมงคลหรืองานอวมงคล จะไปทำงานอยู่ต่างแดนหรือไปศึกษาเล่าเรียนอยู่ต่างแดน ก็ตามต้องมาบอกกล่าวหรือมาบนบานศาลกล่าวต่อองค์พระธาตุในแต่ละวันจะมีประชาชนนำดอกไม้ ธูปเทียน มาสักการบูชาองค์พระธาตุเป็นประจำทุกวัน นอกจากนี้ ประชาชนชาวแขวงสะหวันนะเขตยังได้ยึดหลักเบญจศีล และระเบียบกฎเกณฑ์ทางสังคม เช่น เคารพสิทธิของกันและกัน มีการสำรวม กาย วาจา และใจ การสำรวมจึงเป็นสิ่งที่ช่วยจัดระเบียบกฎเกณฑ์ให้สังคมสงบสุข ทั้งนี้ พระธาตุอิงฮังยังเป็นศูนย์กลางในการควบคุมพฤติกรรมของประชาชนชาวแขวงสะหวันนะเขต ประชาชนส่วนใหญ่จะนับถือพระพุทธศาสนา จึงได้ยึดหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต นั่นก็คือหลักเบญจศีลอันเป็นพื้นฐานและเป็นสิ่งควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ ซึ่งจะทำให้มนุษย์เราอยู่ด้วยกันอย่างสงบสุข เพราะเป็นหลักประพฤติปฏิบัติที่ไม่ทำให้เดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น เพราะประชาชนชาวแขวงสะหวันนะเขต ได้ยึดหลักศีล ๕ มาโดยตลอด ถึงแม้การอยู่ร่วมกันจะมีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรมประเพณีก็ตาม การอยู่ร่วมกันก็จะมีคามเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังนั้น การอยู่ร่วมกันในสังคมของประชาชนชาวสะหวันนะเขตจึงมีความสงบสุข ถึงแม้ว่าจะมีความแตกต่างทางด้านเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา วัฒนธรรมประเพณีก็ตาม ถ้าในสังคมที่เราอยู่นั้นมีคุณธรรมจริยธรรมแล้วการอยู่ร่วมกันนั้นย่อมเกิดความสงบสุขตามมาเสมอ

๓) ทางด้านจิตใจ (จิตตกรรม) พอสรุปได้ ดังนี้

ประชาชนชาวแขวงสะหวันนะเขตมีความศรัทธาต่อองค์พระธาตุอิงฮังเป็นอย่างมาก เพราะเป็นที่ประดิษฐานพระบรมสารีริกธาตุ (กระดูกสันหลัง) ของพระพุทธเจ้า ความศรัทธาที่มีต่อองค์พระธาตุ ส่วนมากจะเชื่อในอำนาจความศักดิ์สิทธิ์ที่มีอยู่ในองค์พระธาตุ ความศักดิ์สิทธิ์ขององค์พระธาตุนั้นเกิดขึ้นด้วย พลาณภาพ ๕ ประการอันได้แก่ พุทธาณภาพ ธรรมาณภาพ สังฆาณภาพ ปุญญาณภาพ เทวานุภาพ ซึ่งเชื่อว่าการที่ได้มากราบสักการะองค์พระธาตุนั้นจะนำมาซึ่งความสุข ความเจริญ และการสร้างกุศลกับองค์พระธาตุนั้นจะมีอานิสงส์มากและเป็นแรงผลักดัน เป็นแรงจูงใจให้ประพฤติปฏิบัติตามหลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ในการที่จะสร้างกุศลคุณงามความดีต่าง ๆ โดยการตั้งจิตอธิษฐาน ยึดมั่นในศีล ทานบำเพ็ญเพียรปฏิบัติธรรม เจริญสมาธิ ภาวนา เพื่อให้ชีวิตประสบแต่สิ่งดีงาม นอกจากนี้ยังเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของประชาชนชาวสะหวันนะเขตทุก ๆ คน การที่ได้เข้ามา

กราบสักการะองค์พระธาตุนั้น ก็จะทำให้เราเกิดความรู้สึกสนใจไม่ให้เกิดไปในทางอกุศล อันเป็นที่ตั้งแห่งความดีงามและจะทำให้จิตใจเกิดความชุ่มชื้นเบิกบาน ดังนั้น ประชาชนชาวแขวงสะหวันนะเขตส่วนมาก จึงมีความปรารถนาที่จะได้มากราบสักการะองค์พระธาตุดังกล่าวสักครั้งในชีวิต เมื่อได้มากราบสักการบูชาองค์พระธาตุนั้นแล้วก็จะเกิดความปีติยินดีเป็นอย่างยิ่ง เกิดความเอิบอิ่มอยู่ในจิตใจ บางคนที่ได้เข้ามากราบสักการะแล้วถึงกับร้องไห้เพราะเกิดความปีติอันแรงกล้า ซึ่งอาการอย่างนี้เป็นผลที่เกิดขึ้นจากความสงบของจิต ดังนั้น จึงพูดได้ว่าคนที่เข้ามากราบสักการะองค์พระธาตุนั้น ก่อนที่จะมาก็มีศรัทธาอันแรงกล้า เมื่อได้เข้ามาในบริเวณองค์พระธาตุนั้นก็เกิดความสงบ เมื่อเกิดความสงบ จิตใจก็มีสมาธิ เมื่อมีสมาธิก็ทำให้เกิดปีติอันแรงกล้าขึ้นก่อให้เกิดความศรัทธาซาบซึ้งในพระรัตนตรัย

๔) ทางด้านปัญญา (ปัญญาภาวนา) พอสรุปได้ ดังนี้

การที่ประชาชนชาวแขวงสะหวันนะเขตได้เข้ามากราบสักการบูชาองค์พระธาตุนั้น อันเป็นปูชนียสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนา นั้น จะทำให้ได้พิจารณาถึงความไม่เที่ยงแท้แน่นอนของสรรพสิ่ง แม้แต่พระพุทธเจ้าผู้เป็นพระสัพพัญญู คือ ผู้รู้ทุกสิ่งทุกอย่าง ก็ยังทรงดับขันธปรินิพพาน ดังนั้น จึงทำให้เราตระหนักในเบื้องต้นว่า ชีวิตมันเป็นของไม่เที่ยง กว่าจะมีชีวิตเติบโตขึ้นมาได้ ก็ต้องผ่านความทุกข์ หรือความบีบคั้นต่างๆ มากมายสุดท้ายเมื่อเกิดมาแล้วเราก็พยายามแสวงหาสิ่งต่างๆ มาเป็นของตน แสวงหาความรู้ทรัพย์สินเงินทอง แสวงหาสามีภรรยา ครอบครัว ที่เราคิดว่าเป็นของเรา แต่สุดท้ายก็ไม่มีอะไรเป็นของเราจริงๆ นำไปสู่ความเป็นอนัตตา ไม่มีตัวตนที่แท้จริง แม้แต่ร่างกายของเราก็ต้องลาจาก แม้แต่พระพุทธเจ้าก็ต้องดับขันธปรินิพพาน และสรรพสิ่งก็เช่นกันเมื่อมีเกิด ก็ต้องมีแก่ และมีความเจ็บตายตามมาเสมอ เมื่อได้พิจารณา ก็จะเข้าใจในสัจธรรมของชีวิตว่ามนุษย์เราสุดท้ายก็ต้องตาย เมื่อพิจารณาอย่างนี้แล้วก็จะทำให้เข้าใจหลักธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า ซึ่งการพิจารณาอย่างนี้จะทำให้เราเกิดปัญญาได้

นอกจากนี้ พระธาตุนั้นยังเป็นศิลปะแบบผสมผสาน ซึ่งรอบองค์พระธาตุนั้นก็จะมีหลักปรัชญาทางพระพุทธศาสนา ดังนั้น ประชาชนที่เข้าไปกราบสักการะองค์พระธาตุนั้น เมื่อพิจารณาคติธรรมที่มีอยู่ในองค์พระธาตุนั้นแล้วก็จะเข้าใจถึงหลักธรรมคำสอนที่ปรากฏอยู่ภายในองค์พระธาตุนั้น เช่น พระธาตุ ๔ ด้าน หมายถึงอริยสัจ ๔ อันได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค และฐาน ๓ ชั้น ที่ลดหลั่นกันเป็นลำดับ หมายถึง ไตรภูมิทั้ง ๓ ฐาน ชั้นล่าง หมายถึง กาลภพ คือ มนุษย์ ฐานชั้นกลาง หมายถึง รูปภพ คือ เทวโลก ฐานชั้นบน หมายถึง อรูปภพ คือ พรหมโลก และปลายแหลมสุดขององค์พระธาตุนั้น หมายถึง นิพพาน อันเป็นการหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงไม่ให้เกิดเวียนว่ายตายเกิดอยู่ในสังสารวัฏอีกต่อไป

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยนี้ได้จำแนกข้อเสนอแนะออกเป็น ๓ ส่วนดังต่อไปนี้

๑. ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบาย

- ๑) ภาครัฐนำคตินิยมจากพระธาตุไปปรับใช้ในการบริหารหน่วยงานทุกภาคส่วน
- ๒) ภาครัฐต้องให้ความสำคัญในงานวัฒนธรรมประเพณีเกี่ยวกับพระธาตุ
- ๓) หน่วยงานภาครัฐมีการส่งเสริมพิธีกรรมในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา
- ๔) หน่วยงานวัฒนธรรมและแหล่งข่าวมีแผนอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมรอบบริเวณพระธาตุ
- ๕) ภาครัฐมีแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพุทธ

๒. ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติ

- ๑) วัดควรจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนภายใต้ชื่อโครงการเยาวชนลูกพระธาตุอิงฮัง เพื่อปลูกจิตสำนึกรักและหวงแหนพระธาตุอิงฮัง
- ๒) วัดควรจัดกิจกรรมบรรพชาสามเณรในช่วงปิดเทอม เพื่อบูชาพระธาตุ
- ๓) วัดจัดให้มีสถานที่ในการจัดพิธีกรรมเกี่ยวกับพระธาตุอิงฮัง
- ๔) วัดร่วมมือกับหน่วยงานราชการส่งเสริมการท่องเที่ยวพระธาตุอิงฮัง
- ๕) วัดร่วมมือกับชุมชนพัฒนาโบราณสถานพระธาตุอิงฮัง เพื่อยกระดับไปสู่มรดกโลก

ต่อไป

๓. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- ๑) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับคตินิยมที่ปรากฏในพระธาตุอิงฮัง
- ๒) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมประเพณีของชาวสะหวันนะเขต
- ๓) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับพิธีกรรมที่มีในพระธาตุอิงฮัง
- ๔) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- ๕) ควรมีการทำวิจัยเกี่ยวกับการจัดการแหล่งท่องเที่ยวเชิงพุทธ กรณีการท่องเที่ยว

สักการะพระธาตุศักดิ์สิทธิ์ในประเทศลาว